

Αθήνα.: 7/5/2018

Αρ. Πρωτ.: 4

**ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ**

Δέγλερη 2

Αμπελόκηποι – Τ.Κ. 11522

Τηλ.: 210 8701340, 2108701332

Fax: 210 8701329

Email: sedaepimelites@hotmail.com

Προς
τη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων
της Βουλής των Ελλήνων
Πρόεδρο κ. Νίκο Μανιό

Αξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Ο Σύνδεσμος Επιμελητών Ανηλίκων Δικαστηρίων Ανηλίκων Ελλάδας, ανταποκρινόμενος στην πρόσκλησή σας για την υποβολή παρατηρήσεων επί του σχεδίου νόμου για την αναδοχή και την υιοθεσία, χαιρετίζει την νομοθετική πρωτοβουλία ελπίζοντας ότι θα συμβάλει στην προώθηση της ευημερίας και της ασφαλούς διαβίωσης των παιδιών σε μια δημοκρατική κοινωνία που εστιάζει στο κοινωνικό κράτος, ιδίως δε των παιδιών που χρήζουν αυξημένης προστασίας και κρατικής μέριμνας, τονίζοντας ταυτόχρονα την ανάγκη να ενισχυθεί η θέση και οι πόροι των δημόσιων φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση των διαδικασιών αυτών.

Ο Σύνδεσμός μας, του οποίου τα μέλη, Επιμελητές Ανηλίκων, υπηρετούν στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, θα θέλαμε αρχικά να διευκρινισθεί ότι ο θεσμός της ποινικής αναδοχής, που προβλέπεται ως αναμορφωτικό μέτρο στο άρθρο 122ΠΚ, αποβλέπει στην κοινωνική ένταξη ανηλίκων παραβατών του νόμου, στο πλαίσιο της ανάληψης ενός οιοσδήποτε γονικού ρόλου εκ μέρους προσώπων που μπορεί να προέρχονται και από το ευρύτερο οικογενειακό, κοινωνικό ή και εκπαιδευτικό τους περιβάλλον, χωρίς αναγκαστικά να αποκόπτονται από την φυσική τους οικογένεια μέσα στην οποία μπορεί να εξακολουθούν να διαβιούν. Πρόκειται δηλ. για ένα ευέλικτο σχήμα κοινωνικοποίησης και επίβλεψης του ανηλίκου, το οποίο μπορεί να λάβει

ένα διαφοροποιημένο εύρος ανάλογα με την περίπτωση. Ως εκ τούτου, στη σκέψη του νομοθέτη η έννοια του «αναδόχου» γονέα του άρθρου 122ΠΚ δεν ταυτίζεται με την έννοια του «αναδόχου» όπως συλλαμβάνεται στο πλαίσιο του Αστικού Κώδικα. Είναι λοιπόν βασικό οι προβλέψεις που αφορούν στην ποινική αναδοχή (άρθρο 18 του σχεδίου νόμου), από τη μια να εξασφαλίζουν την αναγκαία για το παιδί ασφαλή του διαβίωση και ψυχοκοινωνική του ανέλιξη, ενώ από την άλλη, να δίδεται η διακριτική ευχέρεια στο σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης που διαχειρίζεται τον θεσμό αυτό, όπως και άλλους ειδικής φύσης θεσμούς της ποινικής δικαιοσύνης (π.χ. της επιμέλειας Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων, στο ίδιο άρθρο 122ΠΚ), να επιβάλλει το εν λόγω μέτρο χωρίς ιδιαίτερους γραφειοκρατικούς περιορισμούς που θα το καταστήσουν εν τοις πράγμασι ανενεργό. Και αυτό γιατί η επιβολή του εν λόγω αναμορφωτικού μέτρου από τα ποινικά δικαστήρια έχει τελείως άλλη σκοποθέτηση από την αναδοχή που γίνεται με δικαστική απόφαση πολιτικού δικαστηρίου (άρθρο 11 σχεδίου νόμου), με σύμβαση (άρθρο 10 σχεδίου νόμου) ή με εισαγγελική διάταξη (άρθρο 1532 ΑΚ), καθώς δεν ταυτίζεται ούτε σημαίνει αναγκαστικά την ανάθεση της πραγματικής φροντίδας του σε τρίτους και την τοποθέτησή του εκτός οικογένειας. Εξάλλου, η απόφαση ποινικού δικαστηρίου που επιβάλλει το αναμορφωτικό μέτρο της ποινικής αναδοχής δεν επιφέρει τις έννομες συνέπειες της αναδοχής που γίνεται με δικαστική απόφαση πολιτικού δικαστηρίου (άρθρο 11 σχεδίου νόμου), με σύμβαση (άρθρο 10 σχεδίου νόμου) ή με εισαγγελική διάταξη (άρθρο 1532 ΑΚ), ώστε, στην περίπτωση που ένας/μία παραβατικός/ή ανήλικος/η που απασχολεί το ποινικό δικαστήριο κρίνεται ότι πρέπει, λόγω του ότι οι γονείς αδυνατούν ή εμποδίζονται να ασκούν, κατά τρόπο ικανοποιητικό, εν όλω ή εν μέρει τη γονική μέριμνα, παράλληλα να τεθεί και υπό την πραγματική (αστικής φύσης) επιμέλεια και φροντίδα αναδόχου, η ποινική απόφαση δεν αρκεί, παρά χρειάζεται να προσφύγουμε και στις διαδικασίες του Αστικού Κώδικα. Το ίδιο συμβαίνει και με άλλα αναμορφωτικά μέτρα του άρθρου 122 ΠΚ, όπως π.χ. στην περίπτωση του αναμορφωτικού μέτρου 122 δ) όπου «η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλίκων...» δεν υποκαθιστά την αστική διαδικασία ανάληψης της επιμέλειας από την προστατευτική εταιρεία ή το ίδρυμα. Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων μπορεί να αντιμετωπίσει τις εξής περιπτώσεις:

Α) Την επιβολή του αναμορφωτικού μέτρου της «ανάθεσης της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια», με την ευρεία έννοια του όρου, δηλ. σε πρόσωπα που, παράλληλα με την φυσική οικογένεια, ασκούν συγκεκριμένα υποστηρικτικά καθήκοντα φροντίδας και ανατροφής¹. Στην

¹ Τέτοιες αποφάσεις έχουν ήδη εκδοθεί από Δικαστήρια Ανηλίκων της χώρας.

περίπτωση αυτή, στην αναζήτηση τέτοιων κατάλληλων προσώπων προβαίνει ο Επιμελητής Ανηλίκων, λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια που γενικά ισχύουν για τους αναδόχους γονείς, ενώ δεν αποκλείεται και η διερεύνηση μέσω του Εθνικού Μητρώου Υποψήφιων Ανάδοχων Γονέων. Τα πρόσωπα, τα καθήκοντα και η διάρκεια άσκησης των καθηκόντων ορίζονται στη δικαστική απόφαση του Δικαστηρίου Ανηλίκων. Η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων παρέχει ειδική συμβουλευτική και καθοδήγηση στα πρόσωπα αυτά, των οποίων τα στοιχεία καταχωρούνται και σε ειδικό μητρώο αναμορφωτικών μέτρων της Υπηρεσίας. Για την περίπτωση αυτή, θεωρούμε ότι το καθεστώς που προβλέπεται στο σχέδιο νόμου είναι δύσχρηστο και αποθαρρυντικό για πρόσωπα που έχουν τη διάθεση, σε μια ορισμένη συνθήκη, να παρέχουν, με την επίβλεψη της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων, συνδρομή και συμβουλευτική καθοδήγηση (mentoring) σε έναν συγκεκριμένο ανήλικο παραβάτη του νόμου.

Β) Την επιβολή του αναμορφωτικού μέτρου της «ανάθεσης της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια», με την στενή έννοια του όρου, δηλ. σε ανάδοχο/ους γονέα/είς ο/οι οποίος/οι έχει/ουν ήδη ορισθεί ως τέτοιοι με δικαστική απόφαση (πολιτικού δικαστηρίου), με σύμβαση ή με εισαγγελική διάταξη. Όπως και η κατά άρθρο 122 (β) «ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς ή στους επιτρόπους του» δεν δημιουργεί από μόνη της το καθεστώς της αστικής επιμέλειας, η οποία προϋπάρχει της επιβολής του αναμορφωτικού μέτρου, έτσι και η κατ' άρθρο 122 (γ) «ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια», μπορεί να ερμηνευθεί ως εξής: προϋπάρχει η κατά τον Αστικό Κώδικα ανάδοχη οικογένεια, στην οποία έχει ήδη ενταχθεί ο/η ανήλικος/η, και η επιβολή του εν λόγω μέτρου έχει ως συνέπεια την υποχρέωση της ανάδοχης οικογένειας να τεθεί σε εγρήγορση αναφορικά με την παραβατική συμπεριφορά του/της ανηλίκου/ης και ενδεχομένως να υποβληθεί σε προστατευτική επίβλεψη και συμβουλευτική παρακολούθηση από την οικεία Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων. Στην περίπτωση αυτή

(α) εφαρμόζονται όσα προβλέπονται από την ποινική νομοθεσία για την επιβολή και εφαρμογή των αναμορφωτικών μέτρων, δηλ. η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων είναι αρμόδια για την εφαρμογή του μέτρου,

(β) εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις για την αναδοχή (βλ. σχέδιο νόμου), οπότε η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων συνδράμει τους αρμόδιους φορείς εποπτείας της αναδοχής για την αποτελεσματική αξιοποίηση του θεσμού και την προσαρμογή του στις εξατομικευμένες ανάγκες του ανηλίκου/ης παραβάτη του νόμου, για όσο χρόνο ο ανήλικος βρίσκεται σε καθεστώς αναμορφωτικής μεταχείρισης.

Ειδικότερα²:

Άρθρο 18

Η Αναδοχή ως μέτρο που εποπτεύεται από τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής

1. Τα οριζόμενα στον παρόντα νόμο ισχύουν και στις περιπτώσεις των αναδοχών που επιβάλλονται από τα Δικαστήρια Ανηλίκων κατά τα άρ. 122 παρ.1 στοιχ. γ και 123 παρ. 1 στοιχ. α του ΠΚ, στις περιπτώσεις αποχής από την ποινική δίωξη ανηλίκου με εισαγγελική διάταξη κατ' άρ. 45 Α παρ. 2 ΚΠΔ, στην περίπτωση της επιβολής της αναδοχής ως περιοριστικού όρου κατ' άρ.282 παρ. 2 εδάφιο β. ΚΠΔ με διάταξη ανακριτή, καθώς και στην περίπτωση του άρ. 8 Π.Δ. 49/1979, εφόσον ο ανήλικος έχει τοποθετηθεί σε ανάδοχο γονέα με δικαστική απόφαση ή με σύμβαση σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11, ή με εισαγγελική διάταξη. Στις περιπτώσεις αυτές, οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής εποπτεύουν την εφαρμογή του αναμορφωτικού μέτρου της ανάθεσης της υπεύθυνης επιμέλειας αναδοχής οικογένειας και συνδράμουν τον αρμόδιο φορέα εποπτείας της αναδοχής του άρθρου 13 του παρόντος νόμου, για όσο χρόνο διαρκεί η εφαρμογή του αναμορφωτικού μέτρου, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.

2. Η κατά τόπον αρμόδια Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής συνδράμει τον φορέα εποπτείας του άρθρου 13 του παρόντος νόμου, παρέχοντας στον ανάδοχο γονέα διαρκή και εξειδικευμένη υποστήριξη. Στις περιπτώσεις όπου οι ανήλικοι έχουν επιπρόσθετες ανάγκες ιδίως είναι παιδιά με αναπηρία, ή με σοβαρές ψυχικές διαταραχές ή παιδιά που έχουν απομακρυνθεί από το οικογενειακό τους περιβάλλον ύστερα από δικαστική απόφαση ή εισαγγελική εντολή, η αρμόδια Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής παρέχει σ' αυτόν αυξημένη συμβουλευτική και υποστήριξη. Ο ανάδοχος γονέας προσφέρει τις ανωτέρω εξειδικευμένες υπηρεσίες προς το παιδί βάσει συγκεκριμένου εξατομικευμένου σχεδίου που έχει προταθεί από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής σε συνεργασία με τον φορέα εποπτείας.

3. (ως έχει)

4. Με κοινή απόφαση ... καθορίζονται ειδικότερα τεχνικά και λεπτομερειακά θέματα για την εφαρμογή του μέτρου της αναδοχής ...συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων ειδικής επιμόρφωσης των αναδοχών γονέων των ανηλίκων που στους οποίους έχει επιβληθεί το μέτρο της αναδοχής κατά τα άρ. 122 παρ.1 στοιχ. γ και 123 παρ. 1 στοιχ. α του ΠΚ, στις περιπτώσεις αποχής από την ποινική δίωξη ανηλίκου με εισαγγελική διάταξη κατ' άρ. 45 Α παρ. 2 ΚΠΔ, στην περίπτωση της επιβολής της αναδοχής ως περιοριστικού όρου κατ' άρ.282 παρ. 2 εδάφιο β. ΚΠΔ

² Υπογραμμίζονται οι διατυπώσεις για τις οποίες προτείνεται τροποποίηση.

με διάταξη ανακριτή, καθώς και στην περίπτωση του άρ. 8 Π.Δ. 49/1979, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 13

Εποπτεία της αναδοχής

1. Η εποπτεία της αναδοχής, σύμφωνα με το νόμο και τις ειδικότερες ρυθμίσεις του παρόντος, ανατίθεται, κατά περίπτωση, στους εξής φορείς:

- α. στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, για τους ανηλίκους που έχουν υπό την προστασία τους.
- β. στις Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών για τους ανηλίκους, των οποίων η επιτροπεία έχει ανατεθεί σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα κατά το άρ. 1600 του ΑΚ και για τις περιπτώσεις συμβατικών αναδοχών του άρθρου 10.
- γ. στα δημοτικά βρεφοκομεία, για τους ανηλίκους που έχουν υπό την προστασία τους.
- δ. στις Κοινωνικές υπηρεσίες των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τους ανηλίκους που έχουν υπό την ευθύνη τους.

ε. στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανατίθεται η εποπτεία του αναμορφωτικού μέτρου της υπεύθυνης επιμέλειας ανάδοχης οικογένειας σύμφωνα με το άρθρο 18 του παρόντος, σε συνεργασία με τον φορέα εποπτείας της αναδοχής.

Για το ΔΣ ΣΕΔΑ

Η Πρόεδρος
Παρασκευή Ζαγούρα

Ο Γραμματέας
Γιάννης Πράνταλος